

BOTVIDSBYGDEN

ORGAN FÖR BOTKYRKA HEMBYGDSGILLE

Tullingesjön

är bygdens märkligaste sjö, anses också som en av Sörmlands vackraste sjöar.

Hade man en i alla avseenden sjö-säker båt försedd med motor eller segel eller bådadera kunde man, med start och mål vid båtbyggen i Tullinge sjöledes göra en färd jorden runt.

Tullingesjön är också den lägst belägna sjön i Botkyrka vilket alla tillloppsflöden vittnar om. I varje dalgång finns en pärlande bäck eller bäck.

Under 1700 o 1800-talen då tillloppsflödena hade betydligt större vattenmängd drevs flera vattenkvarnar som framgår av vidstående kartsnitt.

Det märkligaste tillflödet är en underjordisk källorder som mynnar ut vid sjöns södra ände under vattennivån. Vattenådern upptäcktes genom att det vintertid alltid var öppet vatten närmast den gamla järnvägsbanken och på ett par ställen vid vägen som leder ner till Alfa-Lavals gruvterier. Den första undersökningen gjordes år 1928 i gropen bakom det s k. Biohuset där det redan fanns en lite brunn med utsökt gott vatten. År 1934 kunde vatten pumpas upp till det nya vattentornet på Brantbrinks högsta punkt och kunde då förse hela Hamra byggnadsområde med vatten.

Numera sker vattenförsörjningen i kommunens regi från samma källorder via pumpverket vid Hamra grustag som förser både Tullinge och Tumba med 4-500-6000 kbm. vatten pr. dygn eller ca 3000000 kbm. pr. år.

Ett annat tillflöde av stora mått är Hamraån vilken för allt tillloppsvatten från den en mil långa sjön Uttrana sjöarna Utterkalven och Kvarnsjön ner till Tullingesjön. Även vatten från Kastmyrasjön och Marbrodammar rinner ut i Hamraån.

G: Malmk

*Tullinge
sjön
runt.*

Dr. Hanna Rydh beskriver i sin utfärdsbok "Där fädrens kummel stå" om en vandring runt Tullingesjön på följande sätt år 1928.

Tullingesjön anses som en av Sörmlands vackraste sjöar. En vandring kring densamma är vacker vid varje årstid. Dock är den vackrast om våren. En dag i början av maj är det bästa valet. Kartan visar vandringsrutten.

Man tar ett av morgentågen till Tullinge station. Vandringsruten runt kan med uppehåll beräknas taga fyra timmar. Från Tullinge station söker man sig ner till den för en del är sen anlagda strandpromenaden på Tullingesjöns östra sida - vägen är lätt att finna. Man följer denna väg norrut så långt den leder. Det är en förtjusande vandring, till vänster leka insjöns böljor alldeles vid vandrarens fötter och till höger knoppas de vårliga snåren. Kommer man den tiden, då blasipporna blommar, kan man få se bactarna så övervuxna av dessa ljuva blommor som det gärna är möjligt, en ögonfägnad utan like. På berget söder om Tullinge gård, Örnberget, A, finnes en fornborg. Den utgöres av en ganska lång mur på bergets östra satta slutande sida. Det har av undersökaren E. Ekhoff, uttalats den förmodan, att anläggningen aldrig blivit helt fullbordad. Då vi ha lång vänt framför oss och den sällsynt vackra bergen på Skansberget ligger strax norrut, är det kanske angenämast att ej bestiga denna berg utan fortsätta vandringen. Vid Tullinge förnämliga herrgård finnas vackra gravar i parken.

Strandvägen slutar vid foten av Skansberget, B, som stupar brant i sjön. Berget måste bestigas från sydost. Efter en smula sökande finner man snart bakom en större vil- la uppe i backen till höger en stig,

den leder upp till bergen. Vandrings- ruten upp är kanske mödosam men den ger lön för mödan. Utsikten uppe från bergets kron utöver Tullinge- och Althysjöarna, över Botkyrka socken och upp till Mälaren är en uppfriskande syn. Denna fornborg är liksom någon av de större, men den är i stället mycket karakteristisk som typ och ovanligt väl bevarad. Hela västra släan, som stupar mot sjön, är obefästad; liksom den mot söder framskjutande bergkul- len, B, i norr och öster finnas sten- murar. Vid C ligger den nedre ingången, vilken liksom den övre D är ut- sprunglig. A utgör den egentliga berg- området, där de enkla lyddorna haft sin plats. Vid F är en sänka i berget, som varit bergens vattenställe; vegetati- onen angiver ännu platsen som vatten- sjuk. Vid E ligger små högar av tämlig- gen jämnstora stenar. De kunna ej gär- na förklaras på annat sätt än som kaststenar avsedda till försvar; detta är en mycket intressant sak, som ej iakttagits annorstädes.

Plan av Skansberget. Efter E. Ekhoff.

Från Stans-berget söker man sig ned på en smal stig, som mynnar ut på bergets norra sida. Härifrån är det ett helt kort stycke till en liten stuga på andra sidan dalsänkan, där en frisk källa och vänliga människor locka en till en stunds rast. Man erinrar sig, att den invid befintliga lägenheten Stendal har ett säcerligen mycket gamla namn av Sten, fornborgens forntida benämning.

Vägen går så vidare, upp över den Farts. sista sidan.

TORPET SLÄTTEN

Det låg ett torp invid vägen där människor drogo förbi
och liten och lag var stugan som där legat sen svunnen tid.

Här bodde en båtsman i stugan en gång uti forna dar
som tjänade kongen och kronan till fosterlandets försvar.

Här har man idogt strävat och odlat sin fädernejord
och tegarnas skörd man bärgat och samlat i lada och bod.

Men nya tider skundar och platsen för stugan blev träng
nya hus skall här resas där stugan byggdes en gång.

Men stugan fick ej försvinna fast på platsen den ej fick stå kvar,
nej den skall åter sig resa och minna om forna dar.

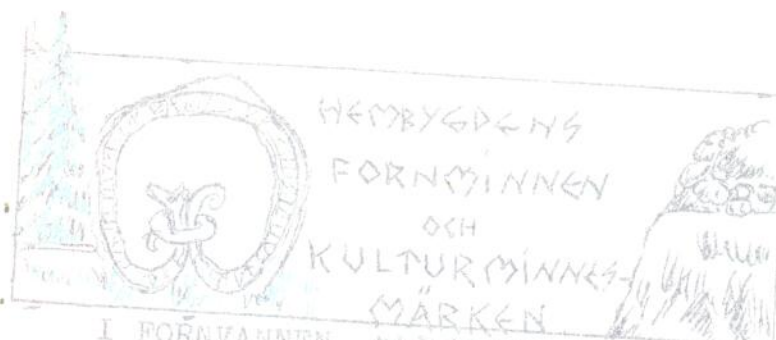
Och stugan blev flyttad från platsen dess stockar varligt togs ner
och där på platsen vid vägen den stugan finnes ej mer.

Vid Trädgårdstorp här uti gläntan vi reste den stugan på nytt
här skall den stå som ett minne från forna tider som flytt.

Med vörinad vi går genom dörren här är det en sällsam ro
det bodde en båtsman i stugan här i sitt lugna bo.

Här skall vi minnas de tider från forna flydda dar.
Ja här uti låga stugan de minnena lever kvar.

Alexis Blomberg.

I FORNVANNEN, tidskrift för Svensk antikvarisk forskning kan man läsa under rubriken: Riksantikvarieämbetets uppdragsverksamhet 1969.

I BOTKYRKA pågår ämbetets för närvarande största utgrävningar. Märkligast i detta område är fyndet av ett tidigare okänt stort bronsäldersområde med ett gravfält och en betydande boplats. Gravfältet är sammansatt av stensättning- ar och rösen omkring uppstickande berghällar. Stenpackningarna är avjämnade med skörbränd sten. Botkyrkaboplatsen innehåller ett sammanhängande, ofta intill en halv meter tjockt täcke av sådan skörbränd sten med inlagrade rader av grövre stenar. Skärstensmassan är keramikrik och keramiken är karaktäristisk för bronsälderns mellersta avsnitt, omkring år 1000-800 f. Kr. Hallundaboplatsen är en av de mest omfattande i Sverige. Den täcker en areal av nära 1,5 ha. Förutom keramik påträffades flera bronsföremål, rakknivar, nålar, bronsblad etc. och även åtskilliga stenyxor och flintföremål.

GILLET'S BILDARKIV benämnt "Botkyrka socken i fädrens spår" har under året försetts med 13 nya bilder och har nu sammanlagt 712 bilder.

UTSTÄLLNING.

Under veckohälgerna den 20/2 - 1/3 har i Falkbergsskolans aula Botkyrka kommunalnämnd och byggnadsnämnd arrangerat en utställning av kartmaterial och en modell över en framtida planering av Tullinge Centrum i avsikt att låta Tullingeborna framföra sina synpunkter innan man tagit ställning i kommunen.

På utställningen har också bilder från det gamla Tullinge ur Gillets bildarkiv varit utställda.

Från
arbet-
fältet.

HEMBYGGDSGILLET har hållit Årsmöte på Lagen den 20 februari.

Årsmötet öppnades av ordf. Gunnar Lindström. Att leda årsmötets förhandlingar utsågs Nils Sandin och att föra årsmötets protokoll Monica Ax.

Den nya styrelsen fick följande sammansättning:

Ordförande. Lars Ax
v. Ordf. Sven-Gunnar Broström
Kassör. Gunnar Avelin
Sekreterare. Inga Olausson
v. Sekr. Ingrid Avelin

Styrelse suppleanter:
Georg Malmkvist och Björn Falk
Revisorer: Lars-Erik Hultman och
Bernt Lundström
Revisorsuppl. Lennart Stenbäck och
Inger Hultman.

Valberedningskommitte:
Lennart Stenbäck, Elis-Britt Sellin,
och Sven-Gunnar Broström.
Folddansledare. Nils Söderberg
Juniorlägsledare. Gunnar Lindström
Sportledare. Nils-Gunnar Holmkvist
och Ingrid Avelin.
Arkivarie. Georg Malmkvist
Red. f. Botvidsbygden. Georg Malmkvist
Dräkträd. Eva Sandin och Inger
Hultman.

Fornminneskommitte: Rådgivande ledamot
Erik Castegren, sammankallande
Georg Malmkvist, arkeolog Sven-
Gunnar Broström och fotograf
Sten Karsbrink.

Trädgårdstörpskommitte:
Gunnar Avelin sammankallande.
Georg Malmkvist, Alexis Blomberg
Nils Söderberg, Harry Olausson
Björn Falk, Nils-Gunnar Holmkvist,
Gunnar Lindström.

Suppleanter: Eva Sandin, Ingegärd Lindström.

Festkommitte: Ingrid Söderberg,
Monica Ax, Irma Broman, Gerstin
Sköldin, Inger Hultman och Lars-Erik
Hultman.

Suppleant. Harry Olausson

FOLKDANSLAGETS nya ledare Nils Söderberg har tidigare varit folkdansledare i Dalarna och har därför goda förbindelser med sina färdiga kamrater. I vårt folkdanslag deltar hela familjen både fru Ingrid och dottern Inger med liv och lust

Nisse har redan i år tillsammans med medlemmar i vårt folkdanslag varit med på ett par större folkdansträffar i Dalarna. Den första gången var Trettondagsafton då 7 av våra medlemmar bagar sig till Hedemora där Hedemora folkdanslag hade anordnat en folkdansträff med 150 deltagare från när och fjärran. Kl. 19,30 var det samling i Folkets parks paviljong där dansen trädde tills på morgonen. Föreläggningen fördelades dels i paviljongen och en del i en förnämlig gillestuga och några hos en nära släkting till Nisse i Garpenberg.

Nästa färd den 14 februari till Smedjebacken med Nisse som färdledare. Smedjebackens folkdanslag hade också arrangerat folkdansträff med c:a 180 deltagare. Från vårt folkdanslag hade 13 deltagare tackat ja till inbjudan. Samling ägde rum i Folkets hus kl. 19,30. Här bjöds det på landgång och kaffe under det att ett tiomannalag av spelemän underhöll med klämmiga dalalåtar. Samkväm med sång och dans till midnatt. Föreläggning i I.O.G.T:s lokaler.

På söndagen gjordes ett besök på Smedjebackens valsverk där Ing. Berg tog emot och visade det nya Stålverket, Europas största automatiserade valsverk som arbetar dygnet om. Det var mycket imponerande syn och en förlust för oss som inte hade tillfälle att följa med.

NÄSTA FÄRD BLIR TILL SÄTER den 21 mars Säter folkdanslag anordnar folkdansträff med äggsexa. Har du lust att följa med så anmäl dig omgående till Nisse Söderberg

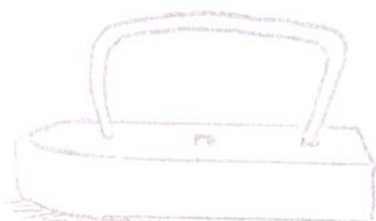
V Å R P R O G R A M M E T

- D. 21 mars Folkdansträff i Säter
lördag. Anmälan till Nisse Söderberg.
- D. 24 mars Trädgårdstorpsskommittén
tisdag sammanträder på Logen 7,30
- D. 4 april Gillesafton på Logen
lördag Kl. 19,45. Övningarna inställes d. 3 april
- D. 14 april Styrelsesammanträde
tisdag; meddelas närmare.
- D. 19 april Kvartalssammanträde på
söndag Logen. Samling kl. 13 i O.G.T.
rissamling till Majbrasan.
- D. 30 april Valborgsmäss firas vid
Trädgårdstorp. Övningarna
inställas d. 1/5.
- Pingst. INVIGNING AV TORPET
SLÄTTEN.

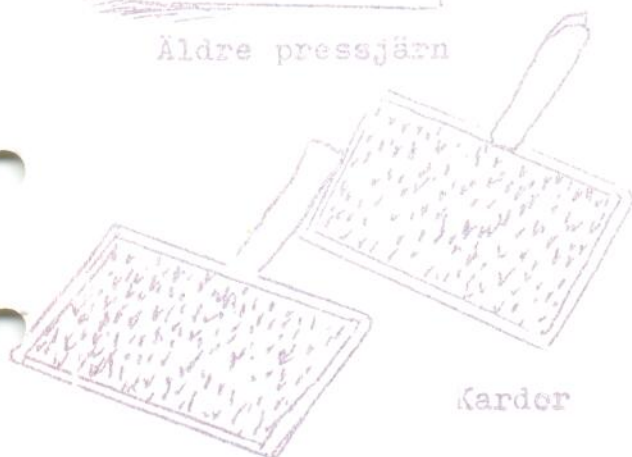
Midsommarmfest den 20/6-21/6.

Under april anordnar Kulturnämnden en utställning i Tumba bruks samlingslokal. Utställningen kommer att benämnas "Botkyrka igår" Här kommer också Gillets bildsamling att utställas.

Gåvor:

Aldre pressjärn

Kardor

Karl Tvert
Andersson
Tullinge.

har skänkt
dessa gåvor
till Gillet

Ett trevligt
folkdanspar
gjort av halm
har skänkts
av Elsa Johan-
nesson, Säffle.

Ett varmt tack
till givarna.
Styrelsen.

Kassören:

Ännu saknas en del
medlemsavgifter.
Du glömmer väl inte att
betala?

Avgiften till Gillet är
10 kronor.

Alla medlemmar som till-
hör Svenska Ungdomsringsen
betalar 23 - Alla folk-
dansare bör vara medlem
av Ungdomsringsen.

Sekreteraren:

Som bilaga till tidning-
en följer en medlemsma-
trikel.

Kontrollera dina egna
uppgifter och meddela
mig om något är fel.

(Ingrid Avelin tel 477807)

Jag ber på förhand om ur-
säkt för ev. fel som
insmugit sig. Jag har
försäkt kontrollera upp-
gifterna så långt det
varit möjligt.

Glöm inte att meddela
namn- och adressföränd-
ringar snarast möjligt.

SUPPLEMENT TILL VÅRPROGRAMMET.

Beträffande dagen för kvartalsmötet
den 19 april kl. 13.

Samling på Torpet kl. 11.00 för en
liten promenadorientering. Den blir
upplagd för alla och man behöver inte
springa eller jåkta, men litet motion
hoppas vi den skall ge. Tag med penna
och kläd dig efter väderleken, gäller
särskilt fötterna. Vi skall förena ny-
ta med nöje tycker Sportledarna.

förts. Från sidan 2.

branta rullstensåsen, som skiljer
Tullinge- och Albysjöarna, och rakt
väster ut, där man möter en söderut
gående landsväg. Å båda sidor om denna
vägsträcka ligga på flera ställen
gravhögar såväl på norra sidan som
nära (VNV om) Älvesta. Såsom föga be-
tydande äro de mindre lockande. Vid
vägmötet vänder man åt söder och har
så raka vägen ner till Tumba. Redan
på långt håll ser man i det öppna
landskapet runstenen vid vid Hägelby.
Stenen har följande inskrift:

Översättning: Syskonen Sibbe och
Jerun och Torgun och Ingegärd låto
resa denna sten efter Dä 2 sin fader
och ödmod efter sin make. Och hjälpe
hans själ

Från Hägelby har man rakt väster
ner till Tumba station.